

Petražycki je trdil, da so Tolstega nazori o pravu in pravu — anarhistični. Tolstoj ga zavrača: „Nimam nikakega svojega uka, niti ga nisem nikdar imel. Ne vem ničesar, česar ne bi znali vsi ljudje. Vem pa kakor vsi ljudje, pretežna večina človeštva celega sveta, da so vsi ljudje prosta, pametna bitja, v katerih duše je vtisnjena višja, čisto priprosta, vsem umljiva postava, ki nima čisto nič skupnega s predpisi ljudi, katere imenujejo prava in zakone. Ta višja postava se glasi: ljubi svojega bližnjega, kakor sebe, in ne stori zategadelj drugemu ničesar, česar sam ne želiš sebi. Ta postava je človeškemu srcu tako blizu, je tako pametna, izpolnitev njena tako brezdvomno hasnovita za vsakega poedinega človeka, kakor tudi za celokupno človeštvo, in je bilo tako slično propovedovana od vseh modrijanov sveta, od indijskih Ved, od Buddhe, Konfucija, Christa — do Rousseauja, Kanta in poznejših mislecev, da bi bilo, — ako ne bi teologi in pravoslovci zahrbtno napeli vseh sil, da skrijejo to postavo pred ljudmi — že davno uvedena v življenje od pretežne večine ljudij, in pravnost ljudij našega časa bi ne stala tako nizko, kakor je to v resnici“.

Tolstoj, prožet evangelijskega duha, je tudi že v prejšnjih svojih spisih dal duška svojemu naziranju, da bi morale pravstvene ideje človeštva zadostovati za vsakršno človeško dejanje. Razen teh idealnih motivov ne pozna nikakih — motivov za dejanje, najmanj sile od strani državne oblasti. Na ta način pride do absolutne negacije prava. Ali tudi njegov pristaš E. M. Schmitt, ki je napisal jednat predgovor knjižici, moral je priznati, da so idejali človeštva v zmislu Tolstega dandanes še nemožni, in se tolaži s tem, češ, človeštvo se bo dalo oprostiti socialnih okovov — ne po brezplodnem propovedovanju lepih moralnih načel, ampak indirektnim potom prosvete ob mukotrpnem kulturnem delovanju.

Ta tolažba pa je pač ničeva. Človeštvo je popolnoma razvit socialni stroj in ni je sile, ki bi mu mogla potisniti razvoj v tisto fazo nazaj, v kateri bi bilo dostopno idejam in zahtevam Tolstega. S stališča, kak bi moral svet biti, so pravo in pravnik morda socialno zlo, s stališča, kak je svet danes, pa so prav gotovo — socialne potrebe.

Dr. M. D.

Razne vesti.

V Ljubljani, dne 15. septembra 1911.

— (Šestdesetletnico) svojega rojstva je dne 28. pr. m. praznoval g. dr. Ivan Tavčar, odvetnik v Ljubljani, a le v svojem ožjem krogu. Vendar so bile mnogobrojne čestitke, ki jih je tem povodom dobil od raznih korporacij in zasebnikov v spomin na svoje požrtovalno in plodovito delovanje na raznih poljih. Tudi domače pravništvo, ki čisla v njem odličnega kolega, odvetnika in zagovornika izvenrednih lastnosti, spominjalo se ga je tiste dni z vsemi simpatijami. Poklican je to še posebej izraziti „Slov. Pravnik“, kojemu je bil baš dr. Ivan Tavčar, če ne že oče, gotovo pa skrbnik v l. 1881 do 1883, ko se

je pričelo slov. pravniškemu listu nova doba. V tistih letih je z raznimi članki goreče vzpodbujal slovenske pravnike, naj skrbе za svoje glasilo, obenem pa je bil rezek propagator slov. enakopravnosti po uradih. To zlasti v dejanju, ko je začetkom l. 1884 otvoril svojo odvetniško pisarno, ki je odgojila celo vrsto domačih odvetnikov. Dr. Ivan Tavčar je bil seveda tudi ob zibelci društva „Pravnika“ in ostal vedno zvest podpornik njegovih stremiljenj. Posebno zaslužno delo pa je tudi bilo, da je po „Družbi sv. Mohorja“ izdal pod zaglavjem „Slov. Pravnika“ pet snopičev (l. 1883 do 1888) klasično poljudno pisanega pravnega pouka za širši narod. Vse to je veselega vzroka dovolj, da tudi s tega mesta kličemo kolegi-jubilarju: Še mnoga leta!

— (Najvišje odlikovanje.) Predsedniku viš. deželnega sodišča v Trstu A. Jacopigu in senatnemu predsedniku vrhovnega sodišča je cesar podelil dostojanstvo tajnega svetnika.

— (Osebnе vesti.) Imenovani so: za deželnosodnega svetnika okr. sodnik in sodni predsednik dr. J. Doljan v Postojni, okrajni sodnik v Gradcu dr. A. Skumovič; za okr. sodnike sodnika D. Biondi v Rovinju za Rovinj in dr. L. Jerovšek v Pulju za Gorico. — Premeščena sta okr. sodnika dr. J. Babuder iz Rovinja v Trst, dr. A. Brumati iz Buj v Rovinj.

— (Pravosudni odjel kr. hrvatsko-slavonsko-dalmatinske vlade) v Zagrebu je izvolil naročiti po dvajset izvodov od naslednjih po društvu „Pravniku“ izdanih del: 1. izvršilni red, 2. civilnopravdni zakoni, 3. dopolnilo k istim za 1907—1910, 4. odvetniška tarifa stara, 5. ista nova, 6. zakoni o javnih knjigah I. hrvatski II. slovenski, 7. zakon o dovoljevanju prijekih puteva, 8. predpisi o nespornih pravnih stvareh in 9. državni osnovni zakoni. — S tem značilnim činom, ki je s težavami boreče se založništvo še posebno razveselil, se je zaloga rečenih knjig zmanjšala znatno in bodo nekatere skoraj pošle. To velja posebno o največji knjigi „Civilnopravdni zakoni“, ki dopolnjena z zakonskimi predpisi in vrhovnosodnimi odločbami do zadnjega časa, velja samo 8 K, torej skoro polovico manj, kakor enake nemške knjige. Vsled naših malotnih razmer pa te knjige najbrže ne bodo doživele drugega natisa, vsaj ne v doglednem času. Komur je torej do njih, naj jih naroči nemudno pri društvu „Pravniku“ v Ljubljani ali v slov. knjigarnah.

— (K preosnovi kriminalne policije.) Bržčas utegne tudi marikaterega čitatelja „Slov. Pravnika“ — osobito kriminalista — zanimati nekaj opazk, kako skušajo druge države v najnovejšem času kriminalno policijo preurediti, da kar najbolj ustreza zadači izsleditve hudodelcev. Francoska prednjači; nastavila je v to svrhu na dvanajst glavnih mestih države svoje posebne „brigades régionales de police mobile“. Te brigade niso kar nič vezane na krajinske meje pristojnosti, marveč služijo za odkritbo hudodelcev v težkih slučajih sploh in so na razpolago naravnost državnim pravdnikom, a ne, kakor drugo kriminalno redarstvo, „cours d'appel“. Njihovo centralno predstojništvo je ministrstvo za notranje reči. — V Nemčiji se je glede te nove policijske naprave vnela precejšnja peresna vojska za in proti, slednja osobito z ozirom na uvaževanje, da imajo velika mesta itak povsem zadostujoč redarstveni aparat, revizijskim potom pa se morejo ti mestni policijski uradi tudi kod drugod zaposlovati.

Berlinski časopisi so prinesli naposled poluradni komuniké, ki odklanja tako novo uredbo. Ali navzlic temu uvedla je Saška s početkom l. 1911 baš po francoskem vzorcu svojo „Landeskriminalpolizei“. Obstoja iz centralnega vodje — ta je ob enem policijski prezident v Draždanih — in sedmero policijskih brigad v 7 glavnih mestih z deželnimi sodišči, ki poslujejo za celo Saško ne glede na meje svojega okrožja. Z vsemi policijskimi uradi in organi si dopisujejo neposredno. Vsaka brigada ima 4 uradnike; ti se rekrutirajo iz najboljših policijskih moči, ki so še posebno šolo v Draždanih dovršili. Seveda so te brigade opremljene s prav vsemi modernimi aparati za bertinolažo, daktiloskopijo, fotografiranje, sasiganje sledov, itd. Njih knjigovodstvo je čisto enostavno, nič birokratično; registrature ni. Vse brigade so priklopljene državnemu telefonu, njih člani se vozijo po vseh saških železnicah zastoj. (Nadaljni opis prinaša: Gross' Archiv 1911, zvez. 40, str. 177 nasl.) Saški vzgled je spravil vnovič vprašanje na dnevni red, ali ne bi kazalo, da se uvedejo take mobilne brigade po vsej Nemčiji. — Ali tudi v Avstriji bi bilo kaj takega celo potrebno. Po mestih se že še izhaja; ali na deželi ima naše orožništvo kar sto različnih agend. Ni čuda, da se potemtakem glede izsledbe hudodelstev ne more povsod in vedno obnesti. Le tedaj, ako ima državni pravniki na razpolago povsem izurjene, z vsemi modernimi pridobitvami preskrbljene moči, katere pošlje takoj po storitvi hudodelstva na lice mesta, kjer se ti pečajo dneve, tedne z eno in isto zadevo, sme se upati na primeren uspeh. Hudodelci postajajo tudi čim dalje — modernejši; kaj je naravneje, nego zahteva, da naj se tudi izsledba hudodelcev preosnuje v modernem zmislu.

Dr. M. D.

— (Šolski donesek od nepremične imovine, ležeče na Kranjskem, a spadajoče k zapuščini, razpravljeni zunaj Kranjske.) Zakon z dne 31. maja 1911, priobčen v XXIX. kosu dež. zakonika za Kranjsko pod št. 33 dne 24. julija 1911, določa:

§ 1. Od nepremične imovine, ki leži na Kranjskem, a spada k zapuščini, katéra se po splošnih pravilih o pristojnosti sodišč razpravlja zunaj Kranjskega, je po zakonih z dne 18. decembra 1874. l., dež. zak. št. 1 iz l. 1875., in z dne 6. julija 1889. l., dež. zak. št. 15. in po nadaljnjih določilih pobirati šolski donesek za kranjski normalnošolski zaklad.

§ 2. Ta šolski donesek odmerja c. kr. pristojbinski urad v Ljubljani, kateremu morajo dediči v ta namen predložiti prepis zapuščinskega izkaza, ki ga hkratu podado razpravnemu sodišču za odmero državne imovinske prenosnine.

Ali so podatki v zapuščinskem izkazu pravotni in popolni, je dognati s primerjanjem s tistimi podatki, ki jih je vzelo v podstavo v to poklicano oblastvo pri odmeri državne imovinske prenosnine od vse zapuščine.

Teh podatkov se mora držati c. kr. pristojbinski urad v Ljubljani.

Prepisa zapuščinskega izkaza ni treba podati c. kr. pristojbinskemu uradu v Ljubljani, če se je pri razpravnem sodišču samem sestavil zapuščinski izkaz za odmero državne imovinske prenosnine.

Kako je v takih primerih podajati omenjenemu c. kr. pristojbinskemu uradu za odmero šolskega doneska potrebne temeljne podatke, se določí ukazoma.

§ 3. Donesek za kranjski normalnošolski zaklad je praviloma odmeriti od čiste vrednosti na Kranjskem ležeče nepremične imovine. Čista vrednost se ustanovi, če se od vrednosti posestva, izračunjene po predpisih pristojbinskega zakona, odštejejo tisti dolгови, ki se tako izključljivo drže omenjene nepremične imovine, da se za njih poravnavo ne sme seči na ostalo zapuščino.

Od čiste vrednosti pa je odbiti tudi dolgove, s katerimi je obremenjena vsa zapuščina, najsi bodo hipotečno zavarovani ali ne, in to tedaj in v toliko, če v njih poplačilo ne zadostujeta premična in v deželi pristojnega razpravnega sodišča ležeče nepremična imovina.

Kadar se, ne glede na deželo pristojnega razpravnega sodišča, nahaja nepremična zapuščinska imovina v več kraljevinah in deželah, zastopanih v državnem zboru, tedaj je, ako v zmislu gorenjega določila ni pokrit del zapuščinskih dolgov, od nepokritega dela odbiti le tisti znesek, ki pride na nepremično imovino, ki se nahaja na Kranjskem, po razmerju v zmislu prvega odstavka tega paragrafa izračunjenih čistih vrednosti zunaj dežele razpravnega sodišča ležečih nepremičnin.

§ 4. Od tako izračunjenega zneska vrednosti na Kranjskem ležeče nepremične imovine je odmeriti šolski donesek za kranjski normalnošolski zaklad po tistem postavku, ki je po § 2. zakona z dne 6. julija 1889. l., dež. zakon št. 15, primere: visokosti čiste vrednosti vse zapuščine, to je tiste vrednosti, ki se je izračunala pri odmeri državne imovinske prenosnine.

§ 5. Tako odmerjeni šolski donesek je plačati pri kranjski deželni blagajnici v Ljubljani.

Eksekutivno se iztirja in eventualno zavaruje plačilo po istih organih in z istimi pomočki kakor cesarski davki.

§ 6. Dediči, ki neopravičeno ne podado c. kr. pristojbinskemu uradu v Ljubljani zapuščinskega izkaza (§ 2.), se kaznujejo z 10 do 600 K globe. Globa se, če je treba, eksekutivno izterja kakor cesarski davki.

Globa pripade kranjskemu normalnošolskemu zakladu.

§ 7. Ta zakon je uporabljati pri zapuščinah, ki po začetku njegove veljavnosti pripadejo v dediščino.

— (Nekaj o kreditni hipoteki.) N.-u je obljubila posojilnica v B.-u posojil do 20.000 K. na menice in zemljiškoknjižno zavarovanje. Spisalo se je „zastavno pismo“ z besedilom: „Ker bode dala posojilnica v B.-u meni na menice posojil do 20.000 K, dajem za varnost tega kredita do 20.000 K, 6%, nih obresti eventualno 6% zamudnih obrestij in kavcije 1000 K posojilnici v B.-u zastavno pravico na moje posestvo . . . in dovoljujem nje vknjižbo.“ Kaj se naj pokrije iz kavcije 1000 K in čemu služi ta kavcija, v zastavnem pismu ni rečeno.

N. je kredit izrabil do celih 20.000 K, potem pa mu je bilo zastavljeno posestvo izvršilnim potom prodano.

K izkupil je prijavila posojilnica v B.-u glavnico v znesku 20.000 K, 6% ne obresti od nje za okrogla štiri leta, tožne, izvršilne in prijavne stroške, stroške za pobotnico itd.

Izvršilno sodišče je odkazalo iz skupila glavnico, 3letne obresti s 3600 K in vse stroške, več ko 3letnih in zamudnih obresti pa ne, ker je eden poznejšjih upnikov se upiral.

Prizadeta posojilnica je proti razdelilnemu sklepu rekurirala, ker ni dobila vseh obresti, ki bi se morale po njenem mnenju odkazati iz kavcije 1000 K. Rekurno sodišče je rekurno zavrnilo z ozirom na to, da vknjižba obresti sploh ne velja, ker ob podpisu zastavnega pisma še nobene terjatve bilo ni, obresti od pozneje nastalih terjatev pa se smejo po §-u 14 z. z. in po §-u 224 izv. r. vpoštevati samo do najvišjega zneska vknjiženega, za kredit, t. j. do 20.000 K in do zneska kavcije 1000 K. Ker se je pa rekurentinji odkazala glavnica 20.000 K

obresti 3.600 „
in stroškov 205 „

skupaj 23.805 K

vknjiženih kavcij pa je samo 21.000 „

dobi posojilniha tako že 2.805 K

več, kakor bi ji po zakonu šlo. Do vrhovnega sodišča stvar ni prišla. —

Vid se, da v tem slučaju zastavno pismo ni ustrezalo prej navedenim paragrafom, ker bi se morala dati kavcija za kapital, obresti (posebne zamudne obresti so pri menicah nemogoče) in postranske zaveze, skupaj do visokosti kakih 25.000 K. Kavcija 1000 K, katero je zastavno pismo imenovalo, ne da bi izreklo, za kaj se daje (delal je jurist, solicator po starejših obrazcih) je neveljavna in čudno je, da sta jo tako izvršilni sodnik kakor rekurno sodišče vpoštevala.

Torej: kreditno hipoteko je potreba dati in vknjižiti za glavnico, obresti, stroške in druge zaveze v skupnem najvišjem znesku (§ 14/2 z. z.), ker se po §-u 224 izv. r. in odločbi vrh. sodišča s 3. aprila 1901 št. 4315 iz izkupa za zastavljeno nepremičnino smejo odkazati terjatve iz danega kredita itd. „v glavnici in pripadkih“, t. j. z obrestmi in stroški vred samo do višine vknjiženega najvišjega zneska. „Pripadke“, katere hočemo dobiti plačane iz kavcije, moramo v zastavnem pismu natanko popisati.

Pri zapuščinskih razpravah nekateri sodniki opuščajo imenovanje terjatev, ki se naj poravnajo iz kavcije, zapisane razen glavnice dedičev in obresti. Take kavcije so neveljavne po §-u 14 z. z. in dediči izgubivajo stroške za pobotnice, samo da so itak skoz več rodov že navajeni, da „kvitengo“ plača, kdor denar prejme in je torej navadam ljudstva primerno, če se pobotniški stroški ne pokrivajo iz kavcij, ki po besedah razprave in prisojila za pobotnice in sploh za nič izrečenega niso dane.

Notar Baš.

„Slovenski Pravnik“ izhaja 15. dne vsakega meseca in ga dobivajo člani društva „Pravnika“ brezplačno; nečlanom pa stoji za vse leto 10 K, za pol leta 5 K.

Uredništvo in upravnništvo je v Ljubljani, Miklošičeva cesta št. 26 oz. 22.